

Становлення нової моделі світового господарства пов'язане з процесами прискорення інформатизації і глобалізації та відмічається трансформацією парадигми індустріального капіталізму у парадигму інформаційної економіки, економіки знань, яка ґрунтується на органічній взаємодії інтелектуального, людського і соціального капіталів й усесторонньому їх превалюванні над фізичним.

Рух до економіки постмодерну з нематеріальними факторами виробництва і формування сітьового інформаційного суспільства знаменує собою найзначнішу структурну перебудову, пов'язану із випереджувальним розвитком новітніх наукомістких галузей і високотехнологічних виробництв, основним ресурсом якого виступає органічна взаємодія людського і структурного капіталів, тобто знань, вмінь, творчих здатностей робітників, з одного боку, та технічного і програмного забезпечення інформаційних систем і баз даних, організаційних структур, інших нематеріальних активів, зокрема, ліцензій, патентів, ноу-хау, торгових марок підприємства, – з іншого, сукупність яких складає його інтелектуальний капітал.

В означених вище умовах динамічних і водночас стохастичних структурних зрушень в економічному середовищі країн особливого значення набувають регулюючі функції держави, які мають носити добре продуманий і науково обґрунтований характер, адже лише остання може забезпечити економічну ефективність і соціально-політичну стабільність там, де ринок виявляється незацікавленим або неспроможним це зробити. З огляду на те, що в новому глобальному інформаційному суспільстві, де головними виробничими ресурсами є інформація і знання, а роль вирішального чинника виробництва відіграють інновації, фундаментом підвищення конкурентоспроможності і формування багаторічної могутності національних економік у світовій економічній системі є формування сталих довгострокових переваг на підґрунті науково-технічних досягнень та інновацій, відповідальність за вироблення та реалізацію стратегії формування і використання інтелектуального капіталу для забезпечення інноваційного типу розвитку має бути покладена саме на державу. На наш погляд, недоцільно покладатись лише на ринкові інституції й істотно посилювати дерегулювання у таких важливих сферах, як монетарна і фіскальна, а також більш традиційних для державного сектору, пов'язаних із перерозподілом бюджетних коштів, як соціальне забезпечення, освіта і наука, охорона здоров'я. Крім цього, вбачаємо вельми небезпечним допущення привласнення державних повноважень такими суб'єктами міжнародних економіко-політичних відносин, як транснаціональні корпорації, різноманітні наддержавні та міжнародні міжурядові організації тощо, що може позбавити держави статусу головних акторів світової арени.

Таким чином, найефективнішою для сучасної економіки є ситуація, за якої функціонування ринкових інститутів забезпечується правовою державою.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ МОДЕРН ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН

А.В. Бохан, к.е.н., доцент

Київський національний торговельно-економічний університет

Амплітуда глобалізаційних процесів змінює структуру світового господарства, тим самим актуалізуючи оновлення сфери дипломатії в аспектах інтенсифікації міжнародних взаємодій. Динамічність контактів між країнами спричиняє не лише значне урізноманітнення напрямів зовнішньоекономічної діяльності, але й засвідчує ускладнення завдань дипломатії з огляду на виконання нею функцій об'єднання спільнот, представлення їх стратегічних устремлінь і налагодження ефективних комунікацій.

Доцільно відзначити, що застосування традиційних інструментів дипломатії спрямовано на: узгодження політичних і економічних цілей; синхронізацію інтересів міжнародних суб'єктів; реагування на кон'юнктуру міжнародного і національного ринку; співпрацю з державними і недержавними інституціями; впровадження різних підходів до мобілізації сил політичної відповідальності, компромісу й солідаризму в розв'язанні комплексних проблем.

Загальновідомо, що політика і економіка завжди співвідносяться як суб'єктивне і об'єктивне, надбудова і базис. Політичні відносини залежні від характеру, стану та якісних змін економічних відносин. Світовий досвід, у т.ч. розвинутих країн, підтверджує необхідність провадження активної політики засобами дипломатичного впливу й сприяння за всіх умов розвитку соціуму (усталених, трансформаційних, інтеграційних, інноваційних тощо).

Виникнення передумов для удосконалення дипломатичної діяльності свідчить про еволюційність суспільства. Адже саме дипломатія є невід’ємним атрибутом статусності й престижу для керівників держав, урядів, торговельних і переговорних місій, спеціальних органів із питань зовнішніх зносин, міжнародної економіки, торгівлі. Зокрема, належне сприйняття та розбудова сфери економічної дипломатії може забезпечувати: покращення рівня захисту внутрішнього ринку від кризових явищ у світовій економіці, подолання жорсткої іноземної конкуренції, протистояння агресивному експансіонізму, упередження нелегітимної інтервенції, сприяння презентації вітчизняного бізнес-потенціалу за кордоном, формування відповідного іміджу країни та ін.

Модерн дипломатії XXI ст. відрізняється різноманітністю проблематики, у фокус якої досить часто потрапляють питання екологічного розвитку людства, політика охорони навколишнього природного середовища та екологізації національних економік. Настає днина, яку передбачав Іван Франко як митець і економіст: «... Гримить! Тайная дрож пронимає народи. Мабуть, благодатная хвиля надходить... Мільйони чекають щасливої зміни. Ті хмари – плідної будущини тіни, що людськість, мов красна весна, обновить...» [1].

Власне про це свідчать інтенції самопрезентації країн в світі через ретрансляцію «власного симбіозу» ідей поступу й безпеки шляхом використання інтеграційних і прогресивних механізмів дипломатії (рис. 1).

Рисунок 1. Еколого-економічний аспект оновлення дипломатичних відносин

Здобуття конкурентних переваг у міжнародному середовищі відбувається на основі складних моделей бізнесу, які можуть зумовлювати не лише конфронтацію чи непорозуміння агентів ринку, але й створювати передумови для консолідації в подоланні суспільних дисонансів шляхом дипломатії координаційного, публічного та медійного характеру. Водночас, це не виключає прояв ризиків у сфері міжнародних контактів, упередження яких пов’язується з необхідністю передбачення наслідків господарських рішень у контексті еко-безпеки, еко-комфортності й еко-благополуччя життя суспільства та збереження довкілля [2]. Утворюється нова площина виявлення причинно-наслідкових зв’язків між економічною й екологічною дипломатією через утвердження настанов цивілізованості, конструктивності і партнерства в налагодженні міжнародних контактів.

Але варто зауважити, що наповнення секторального контенту дипломатії екологічними індикаторами, майже не проглядається в інтерпретаційній модуляції вітчизняних експертів. Наприклад, за даними опитування Ради зовнішньої політики щодо розвитку Української дипломатії за останні 25 років були виокремлені її «провали» (Будапештський меморандум, Саміт НАТО у Бухаресті, Харківські угоди, втрата контролю над Кримом, багатовекторність, Мінські угоди, приєднання до безпекових систем) та «здобутки» (Угода про Асоціацію, визнання Незалежності України, формування дипслужби, участь у миротворчих операціях, представництво в ООН, особливе партнерство з НАТО) [3].

Отже, новочасним завданням для нашої держави є утвердження імперативну еколого-економічного модерну в розвитку дипломатичних відносин.

Перелік посилань:

1. Франко І. Твори в двох томах. Т. 1. Поезія / І. Франко. – К. : Дніпро. – 1981. – С. 35.
2. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів : монографія / [за заг. ред. А. А. Мазаракі]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – 2010. – С. 631.
3. Незалежність і дипломатія: чого Україна досягла у світі? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prismua.org>. 24.08.2016

ЕКОНОМІЧНА САМОДОСТАТНІСТЬ – СТРАТЕГІЧНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

*І.Г. Бритченко, д.е.н., професор
Державний вищий навчальний заклад
імені проф. Станіслава Тарновського, м. Тарнобжег (Польща)
Т.А. Чернявська, к.е.н., доцент
Херсонський державний університет*

Сьогодні, коли світова економіка зазнає суттєвих змін, а економіки окремих країн не завжди своєчасно та адекватно адаптуються до глобальних викликів, питання щодо управління національним соціально-економічним розвитком стає складною науково-практичною задачею для кожної країни, що ставить за мету стале економічне зростання та піднесення добробуту населення.

Проблема адаптації соціально-економічних систем до умов дефіциту природних ресурсів, необхідності забезпечення безпечного розвитку і підвищення загального добробуту за рахунок розкриття потенціалу праці знайшла своє відображення в затвердженій ООН концепції сталого розвитку. Вчені, які зайняті теоретичною розробкою, а також перспективами реалізації нової парадигми, в тому числі і автори доповіді Римському клубу «Межі зростання» Денніс і Донелла Медоуз, встановили, що стійкість соціально-економічних систем залежить від їх здатності до ускладнення своєї власної структури, тобто самоорганізації, яка, в свою чергу, базується на принципі самодостатності [1]. Ці ж висновки знайшли відображення в наукових працях авторів, які спрямовані на розробку моделі самодостатнього розвитку вітчизняної соціально-економічної системи та її структурних сегментів (зокрема виокремлена та досліджена значущість у досягненні національної економічної самодостатності системи транспортних перевезень).

Економічна самодостатність ТКС нами трактується як режим (спосіб) господарювання соціально-економічної системи, що передбачає покриття витрат функціонування переважно за рахунок власних ресурсів джерел надходження грошових коштів (від 2/3 до 1) [2].

Авторське бачення перекикається і є продовженням поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, у монографії професора А.М. Поручника «Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі». Автор тлумачить її як «здатність країни забезпечувати процес суспільного відтворення на базі максимальної мобілізації внутрішніх джерел та ресурсів у поєднанні з ефективним залученням та використанням потенціалу зовнішньоекономічних зв'язків» [3]. Проблему самодостатності в контексті формування національних моделей економічного розвитку в епоху глобалізації поглиблено досліджує Трофімова В.В. Вона визначає поняття «національна економічна самодостатність» як спроможність країни забезпечити сталість обраної траєкторії розвитку на основі оптимального залучення внутрішніх та зовнішніх ресурсів та механізмів розвитку [4].

В повній мірі це доводить, що національна економічна самодостатність є категорією державного рівня. В макроекономічному відношенні вона означає можливість держави забезпечувати суспільне відтворення за рахунок традиційних сталих джерел ресурсів, достатніх для виконання її функцій, задоволення потреб населення та виконання існуючих зобов'язань перед іншими державами. Відтак, забезпечення національної економічної самодостатності ми визначаємо як діяльність держави та суспільства з впровадження системи заходів, спрямованих на досягнення оптимального стану соціально-економічної системи та забезпечення національної безпеки.

З визначенням стратегічної мети – досягнення меж економічної самодостатності, має бути побудована ієрархічна сукупність цілей поетапного досягнення кінцевого результату. В цьому аспекті важливо забезпечити правильний вибір черговості практичної реалізації зазначених цілей. На